

Rudolf Steiner

Utajovanie nadzmyslových poznatkov v dávnejších dobách a ich terajšie zverejňovanie.

článok Rudolfa Steinera pre časopis Das Reich z roku 1917
(patrí do GA35)

preklad: Robert Blaschke, marec 2004

Pochopenie pre spôsob poznania, ktorým sa sprítomňujú nadzmyslové svety, môže byť získané z dvoch duševných zážitkov. Jeden z týchto zážitkov má korene v prírodovedeckom poznaní, druhý v mystických skúsenostiach bežného, k preniknutiu do nadzmyslového územia nepripraveného vedomia. Oba zážitky stavajú dušu pred hranice poznania, ktoré ona dokáže prekročiť len vtedy, ak otvorí dvere, ktoré aj prírodné poznanie aj zvyčajná mystika musia svojou vlastnou podstatou držať zatvorené.

Poznanie prírody vedie nevyhnutne k predstavám o skutočnosti, na ktoré narážajú hlbšie sily duše. Tieto predstavy však nemôžu byť odstránené týmto poznaním samotným. Kto tieto nárazy necíti, ten ešte neoživil hlbšie potreby poznania vo svojej duši. Taký človek môže potom veriť, že u človeka je úplne nemožné dôjsť k nejakému inému, než prírodovedeckému poznaniu. Od tejto viery sa človek môže oslobodiť celkom určitým spôsobom sebapoznania. Tento spôsob sebapoznania spočíva v náhlade, že ak sa človek pokúsi načrtnuté predstavy preniknúť seba poznávajúc prostriedkami prírodovedy, rozpustí sa mu celý obsah poznania prírody v nič. Ak si chceme zachovať pred dušou predstavy prírodovedy, musíme ich nechať stáť vo vedomí bez toho, aby sme sa k nim priblížili poznávajúc ich. Takých predstáv je veľa. Tu spomenieme len tie najznámejšie - "hmotu" a "silu". Aj keby boli na miesto týchto predstáv dosadené i novšie názory, prírodovedecké poznanie musí vždy viesť k niečomu, čo je týmto spôsobom nepreniknuteľné pre jej vlastné poznávacie prostriedky. Vyššie spomenutému duševnému zážitku sa tieto predstavy javia ako zrkadlo, ktoré si duša musí pred seba postaviť a samotné prírodovedecké poznanie ako obraz, ktorý sa prostredníctvom tohto zrkadla zjavuje. Každý pokus zaobchádzať s predstavami prostriedkami prírodovedeckého poznania je akoby rozbitím tohto zrkadla, ktorým zmizne i samotné prírodovedecké poznanie. Aj akékoľvek reči o nejakej "veci osebe" za javmi prírody sa pre tento zážitok ukazujú ako ničotné. Kto hľadá takúto "vec osebe", podobá sa tomu, kto by chcel rozbiť zrkadlo, aby uvidel, čo za plochou zrkadla dáva podnet k zjaveniu sa jeho obrazu.

Je úplne samozrejmé, že takýto duševný zážitok sa nedá "dokázať" v bežnom význame tohoto slova myšlienkami, používanými v súčasnej dobe prírodnou vedou, pretože tu záleží na tom, čo sa v celom spôsobe tohto "dôkazu" prežíva - teda aj na niečom, čo vychádza nadeň samotný. V takom prežívaní musí byť uchopená otázka: V čom to spočíva, že duša je nútená postaviť sa pred hranice poznania, aby mala pred sebou prírodné javy? Rozvinuté sebapoznanie prichádza k odpovedi na túto otázku. Všimá si, ktoré z ľudských duševných síl sa podieľajú na vybudovaní týchto hraníc poznania. Sú to tie, ktoré človeku umožňujú z jeho vlastnej podstaty rozvinúť

lásku v rámci zmyslového sveta. Základ ku schopnosti lásky spočíva v ľudskej organizácii. To, čo poskytuje ľudskej bytosti silu lásky, sympatiu a antipatiu k jej zmyslovému okoliu, to berie jej poznaniu, orientovanému na prírodné veci a prírodné procesy, možnosť pojmovo spriehľadniť také piliere skutočnosti, akými sú "sila alebo "látka". Pre tých, ktorí sa seba poznávajúc uschopnili k prežívaniu prírodného poznania na jednej strane a k rozvinutiu lásky na strane druhej, stala sa táto vlastnosť ľudskej organizácie bezprostredne zrejmu. Človek sa len musí chrániť pred tým, aby nedal tomuto vhl'adu - nejakým návratom k spôsobu predstavovania nevyhnutnom pre prírodné poznanie - mylné vysvetlenie. Jedno také mylné vysvetlenie spočíva v domnienke, že veci prírody a prírodné procesy odoberajú človeku vhl'ad do ich skutočnej podstaty preto, lebo on k takémuto vhl'adu nie je zorganizovaný. Ale pravdou je pritom pravý opak. Príroda sa stáva človeku zmyslovo názornou tým, že jeho bytosť je schopná lásky. Pre bytosť, ktorá by láskyschopnou na zmyslovom poli nebola, by celý ľudský obraz prírody odpadol. Nie je to tak, že z dôvodu ľudskej organizácie príroda ukazuje len svoju vonkajšiu stránku, ale človek sa - tou silou svojej organizácie, ktorá ho v inom smere robí schopným lásky - prenáša do stavu, v ktorom si pred svojou dušou vytvára také útvary skutočnosti, ktorými sa mu zjavuje príroda.

Z popísaného zážitku vyplýva, že prírodovedecké hranice poznania súvisia so spôsobom, akým je človek - ako zmyslami obdarená bytosť - postavený do fyzickej skutočnosti. Vidí prírodu spôsobom, ktorý je primeraný bytosti, schopnej lásky. Ak by nechcel byť postavený pred hranice prírodovedeckého názoru, musel by v sebe vytrhnúť svoju schopnosť lásky aj s koreňmi. Tým by ale zničil aj tú silu, ktorá mu zjavuje prírodu. Jeho túžba po poznaní smeruje teda v skutočnosti k niečomu inému, než k odstráneniu hraníc jeho prírodovedeckého názoru prostriedkami, ktorými je činný v samotnom prírodovedeckom nazeraní. Kto toto spoznal, nemôže sa viac snažiť preniknúť do nadzmyslového sveta spôsobom poznania, použiteľným v prírodovede. Musí si povedať, že k sprístupneniu nadzmyslového územia je potrebný vývoj úplne iného spôsobu poznania, než toho, ktorý sa uplatňuje v prírodovede. Mnohí ľudia, ktorí majú viac či menej vedomé poznanie naznačených zážitkov, sa na ceste k sprístupneniu nadzmyslového územia odvracajú od prírodovedeckého poznania a pokúšajú sa na toto pole preniknúť spôsobom, často nazývaným ako mystický. Sú tej mienky, že ponor do vlastného vnútra im dokáže zjaviť to, čo im pohľad zameraný navonok zahaľuje. Avšak rozvinutému sebazoznaniu sa i vo vnútornom živote stavia hranica poznania. Tak, ako schopnosť lásky stavia istou mierou prekážku na pole zmyslov - prekážku, na ktorej sa zrkadlí príroda - tak v ľudskom vnútri spôsobuje to isté iná sila, a to schopnosť spomienky. Tá istá duševná sila, ktorá robí človeka bytosťou schopnou spomienky, mu súčasne zabraňuje, aby zostupom do vlastného vnútra prenikol k zážitku, umožňujúcemu mu stretnúť sa na tejto ceste s nadzmyslovosťou, ktorú hľadá. Na tejto ceste preniká stále len k tej duševnej sile, ktorá mu v spomienke prináša zážitky, prežité jeho organizáciou, ale nepreniká až do oblasti, v ktorej má v nadzmyslovom svete svoje korene on sám svojou nadzmyslovou bytosťou. Pre tých, ktorí si toto neuvedomujú, vyvstávajú pri mystickom snažení tie najneprijemnejšie klamné omyly. Dôvod je tento: Človek behom svojho života prijíma do svojho duševného žitia nezmerne mnoho vecí, ktorých si pri tomto prijímaní nie je plne vedomý. Avšak spomienka všetko to, čo bolo polovedome a podvedome prežité, uchováva. Často to vo vedomí vystupuje dlho po samotnom zážitku, keď aj nie v zreteľných predstavách, predsa však v náladách, v pocitovom zafarbení a podobne. A taktiež sa to premieňa a vystupuje vo vedomí

úplne inak, než ako to človek prežil. A človek potom môže veriť tomu, že má do činenia s nadzmyslovou skutočnosťou, ktorá vystúpila zvnútra duše, zatiaľ čo má pred svojim duchovným okom len premenený zážitok zmyslového sveta. Pred klamami tohto druhu je ochránený len ten, kto poznal, že ani mystickou cestou nemôže preniknúť do nadzmyslového územia dovtedy, kým používa prostriedky poznania súvisiace s ľudskou organizáciou, majúcou korene v zmyslovom svete. Tak, ako so schopnosťou lásky súvisí existencia obrazu prírody, tak súvisí so schopnosťou spomienky bezprostredné vedomie ľudskej svojbytnosti. Tá istá duševná sila, ktorá dáva človeku vedomie seba samého v rámci fyzického sveta, viazané na jeho organizáciu, stáva sa brzdou jeho spojenia s nadzmyslovým svetom. Teda ani to, čo sa často považuje za mystiku, neponúka žiadnu cestu do nadzmyslového územia bytia.

Pre toho, kto chce do nadzmyslového územia preniknúť v plne vedomej jasnosti, sú oba opísané zážitky prípravnými stupňami jeho snaženia. Nimi spoznáva, že od duchovného sveta ho oddeľuje práve to, čo ho do prírodného bytia stavia ako sebavedomú bytosť. Z takéhoto poznania sa hneď ponúka myšlienka, že človek sa musí úplne vzdať toho, že by k nejakému poznaniu nadzmyselná mohol vôbec dôjsť. A nemožno poprieť, že mnohé osobnosti, ktoré takejto rezignácii nechceli prepadnúť, bočia od toho, aby sa cez oba zážitky prebojovali k úplnej jasnosti. Takí zostávajú radšej v temnote a oddávajú sa buď názoru, že hranice prírodného poznania možno prekročiť nejakou rozumovou činnosťou filozofického druhu, alebo sa vyhýbajú tomu, aby si plným vyjasnením podstaty sebavedomia a schopnosti spomienky priviedli pred duševný zrak nedostatočnosť zvyčajnej mystiky, ktorej sa oddávajú.

Kto tu popísané zážitky prežil až k istej jasnosti, tomu sa práve z nich ukazuje vhlád do možnosti nadzmyslového poznania. Je to preto, lebo v priebehu týchto zážitkov zisťuje, že v ľudskej duši vládnu už v rámci zvyčajnej činnosti vedomia sily, ktoré nie sú viazané na fyzickú organizáciu a pre ktoré tiež neprichádzajú do úvahy tie podmienky, od ktorých závisí v tejto organizácii schopnosť lásky a schopnosť spomienky. Jedna z týchto síl sa prejavuje v myslení. Myslenie sa vo zvyčajnom vedomom živote často nepozoruje a mnohými filozofmi je dokonca popierané. Toto popieranie však spočíva v nedokonalom sebazapozorovaní. V myslení vládne niečo, čo preniká k tomu istému, k čomu i schopnosť spomienky, ale nedeje sa to zo schopnosti spomienky. Je to niečo, čo človeku nezaručuje správnosť terajších myšlienok preto, lebo sa zo spomienky vynára bývalá myšlienka, ktorá spomienku nesie, ale preto, že táto správnosť je bezprostredne prežívaná. Tento zážitok sa zvyčajnému vedomiu skrýva z toho dôvodu, že človek túto spomínanú silu v bežnom vedomí úplne spotrebovávajú na mysliace vnímanie. V mysliacom vnímaní táto sila pôsobí, ale človek verí, tým že vníma, že mu samotné vnímanie zaručuje správnosť toho, čo duševne uchopuje v činnosti, nepretržite sa zlievajúcej z vnímania a z myslenia. A keď potom žije v púhom myslení, ktoré odtiahol od vnímania, tak má do činenia skutočne len s takým myslením, ktoré má oporu v spomienkach. V tomto odtiahnutom myslení spolupôsobí fyzický organizmus. Myslenie, ktoré nie je podriadené organizmu, žije pre zvyčajné vedomie len pokiaľ je človek zabratý do zmyslového vnímania. Samotné toto zmyslové vnímanie závisí od organizmu. V ňom obsiahnuté a v ňom spolupôsobiace myslenie je však čisto nadzmyslový prvok, na ktorom nemá organizmus žiadny podiel. V tomto myslení sa ľudská duša pozdvihuje z organizmu. Kto toto myslenie vo vnímaní dokázal doviesť k samostatnému oddelenému vedomiu, ten z bezprostredného zážitku vie, že sa uchopil ako duša

nezávislá na svojom tele.

Toto prvé prežitie sa človeka ako nadzmyslovej duševnej bytosti sa ukazuje rozvinutému sebapoznaniu. Je nevedome obsiahnuté v každom čine poznania. Ide len o to, zosťriť seba pozorovanie až natoľko, že si všimneme: Vo vnímaní sa zjavuje to, čo je nadzmyslové. A to, čo sa takto zjavuje ako najslabšia, prvá správa prežívania sa duše v nadzmyslovosti - to môžeme ďalej rozvíjať. A to nastane, ak človek v meditatívnom živote vyvinie také myslenie, ktoré sa zleje dohromady z dvoch duševných činností: z tej, ktorá žije vo zvyčajnom vedomí vo vnímaní a z druhej, ktorá pôsobí vo zvyčajnom myslení. Meditatívny život sa tým stane zosilneným myslením, takým, ktoré do seba prijme silu, ktorá sa inak vylievala do vnímania. Myslenie musí tak zosilniť, aby pôsobilo tou istou živosťou, ktorá je inak k dispozícii len vo vnímaní; a musí byť činné bez zmyslového vnímania tak, že sa neopiera o spomienky, ale prežíva svoj obsah v bezprostrednej prítomnosti tak, ako ho inak človek tvorí len z vnímania. Z myslenia, činného na vnímaní, má takéto meditatívne duševné zameranie slobodný, plne vedomý ráz, ktorý si je sám v sebe istý, že neexistuje žiaden obsah, ktorý by do duše vžaroval ako nejaká vízia z nevedomia organizmu. Každý druh vízií je úplným protikladom toho, čo tu opisujeme. Je potrebné takýmto seba pozorovaním dospieť k tomu, aby sme presne spoznali to duševné rozpoloženie, v ktorom sa človek nachádza počas vnímania nejakým zmyslom. A v tom duševnom rozpoložení, v ktorom sme si vedomí, že obsah predstáv nevytváča z činnosti organizmu, sa musíme učiť prežívať tie predstavy, ktoré sú vo vedomí vzbudené bez vonkajšieho vnímania - tak, ako inak len tie, ktoré sú vo vedomí v rozvážnom bezvnmovom následnom myslení. (Návody k tomu, ako človek správnym spôsobom dospeje k rozvinutiu takéhoto meditatívneho života je možné nájsť v mojej knihe "Poznávanie vyšších svetov" a v iných mojich spisoch.)

Rozvojom meditatívneho života vyššie opísaným spôsobom sa ľudská duša pozdvihuje k vedomému precíteniu seba samej ako nadzmyslovej bytosti, nezávislej od telesnej organizácie. Prvé prežitie sa ako nadzmyslovej bytosti, na ktoré sme poukázali vyššie, pokračuje potom k druhému stupňu nadzmyslového seba poznania. Na prvom stupni môže človek len vedieť, že je nadzmyslovou bytosťou. Na druhom stupni človek precíti túto bytosť ako plnú obsahu, tak, ako skrze telesnú organizáciu precíti svoje ja zvyčajného bdelého života. Má mimoriadny význam spoznať, že prechod od prvého k druhému stupňu sa uskutočňuje úplne nezávisle od akejkoľvek spolupráce čohokoľvek, čo nie je duševné, čo je čisto organické. Ak by sa tento prechod prežíval vo vzťahu k vlastnej organizácii inak, než priebeh, napríklad, logického záveru, potom by sme mali do činenia nie s tým, čo tu popisujeme, ale s vizionárom. Protiklad prostého logického záveru spočíva v úplne inej oblasti, než v tej, ktorá má pomer k vlastnej telesnej organizácii. Spočíva vo vedomí, že do precítenia svojbytnosti vstupuje nadzmyslový obsah.

Spôsob meditatívneho života, ktorý sme tu doteraz popisovali, poskytuje nadzmyslové sebavedomie. Avšak toto sebavedomie by muselo zostať bez všetkého nadzmyslového okolia, ak by k takémuto spôsobu meditácie nepristúpil ešte ďalší. K pochopeniu človek dospeje, ak obráti svoj seba pozorujúci pohľad na činnosť vôle. Táto sa vo zvyčajnom živote vedome zameriava na vonkajšie činy. Súbežne s tým však prebieha iný vôľový prejav človeka, ktorý je vedomím vnímaný len vo veľmi nepatrnej miere. Tento prejav je tým, čo ľudskú duševnú bytosť nesie v behu života od jedného vývojového stupňa k inému. Človek nie je len každý deň vyplnený iným

duševným obsahom, než v deň predchádzajúci, ale aj jeho duševný stav je každý nasledovný deň rozvinutejší oproti duševnému stavu predošlého dňa. A hnacím prvkom tohoto vývoja je vôľa, ktorá zostáva na tomto poli svojej činnosti z ďaleko najväčšej časti nevedomá. Táto vôľa v jej zvláštnosti však môže byť rozvinutým sebaopozorovaním pozdvihnutá do vedomia. A týmto pozdvihnutím dospeje človek k pocitovému vnímaniu chcenia, ktoré nemá s pochodmi zmyslového vonkajšieho sveta absolútne nič do činenia, ktoré je zamerané jedine na vnútorný rozvoj duše, od vonkajšieho sveta nezávislý. Ak človek raz spozná túto vôľu, potom sa postupne učí vžívať sa do vlastnej bytosti tak, ako pri vyššie popísanom zlievaní sa duševných činností - mysliacej a vnímajúcej. Avšak prežívanie tohto vôľového elementu sa rozširuje k prežívaniu vôľového elementu nadzmyslového vonkajšieho sveta. Nadzmyslové sebavedomie, rozvinuté popísaným spôsobom, sa prežíva premiestnením sa v tomto vôľovom elemente do nadzmyslového okolia, vyplneného duchovnými bytosťami a procesmi. Tak, ako nadzmyslové myslenie vedie k sebavedomiu, ktoré si neposluhuje schopnosťou spomienky, viazanou na ľudskú organizáciu, tak sa aj nadzmyslová vôľa oživuje tým spôsobom, že je úplne preniknutá preduchovnenou schopnosťou lásky. A táto schopnosť lásky je tou, ktorá dostáva nadzmyslové sebavedomie človeka do stavu, v ktorom môže vnímajúc uchopiť nadzmyslový vonkajší svet. Nadzmyslová schopnosť poznania je spôsobená takým sebavedomím, ktoré vyraduje zvyčajnú spomienku a žije skrze preduchovnenú silu lásky v intuitívnom uchopení duchovného vonkajšieho sveta.

Až vhlád do podstaty tejto nadzmyslovej poznávacej schopnosti umožňuje pochopiť zmysel prírodovedeckého poznania. Toto prírodovedecké poznanie totiž podstatne súvisí s tým, čo sa v človeku buduje v rámci fyzicko zmyslového sveta. V tomto svete človek včleňuje do svojej nadzmyslovej bytosti sebavedomie a schopnosť lásky. Ak obe vo svojej bytosti usporiada, potom ju môže vnieť do nadzmyslového sveta. Zvyčajná schopnosť spomienky sa v nadzmyslovom zrení vyraduje. Na jej miesto nastupuje bezprostredné nazeranie toho, čo je minulé. Preň sa toto minulé zjavuje v nazad pohliadajúcom duchovnom pozorovaní tak, ako pre zmyslové vnímanie predmety, okolo ktorých človek prešiel a za ktorými sa obracia. - Zvyčajná schopnosť lásky je viazaná na fyzický organizmus. Na jej miesto nastupuje v nadzmyslovom prežívaní preduchovnená sila lásky, ktorá je tým istým, čo sila vnímania.

Z tohto opisu nadzmyslového prežívania možno pochopiť, že toto sa odohráva v takom duševnom uspôsobení, ktoré musí byť vo vedomí udržiavané oddelene od duševného uspôsobenia zvyčajného vnímania, myslenia, cítenia a chcenia. Oba spôsoby nazerania na svet musí človek svojou rozvahou držať od seba tak, ako v inom smere bdelé vedomie a život v spánku. Kto necháva do svojho bdélého vedomia zasahovať hru obrazných súvislostí snového života, stáva sa fantastom, odcudzeným svetom. Kto sa oddáva viere, že do snového života sa rozprestiera ráz podstaty príčinných súvislostí, prežitých v bdení, ten preniká myšlienkovými obrazmi sna charakterom skutočnosti, ktorý mu znemožňuje správne prežiť ich skutočnú podstatu. Ten, kto spôsob predstáv, daný prírodnou vedou alebo vnútorným zážitkom zvyčajnej mystiky necháva zasahovať do nadzmyslového prežívania, ten nevidí to, čo je nadzmyslové, ale tká si obrazy fantázie, ktoré ho odčleňujú od hľadaného sveta namiesto toho, aby ho k nemu približovali. Kto nechce prežívanie v nadzmyslovosti udržiavať oddelené od prežívania fyzicko-zmyslového, ten si znehodnocuje prirodzené prírodovedecké nazeranie, ktoré je podkladom pre správne prežitie pozemského bytia a preniká schopnosťou lásky, viazanú na organizmus, silou

duchovného vnímania, čím môže byť tá prvá dovedená k falošnému vzťahu k fyzickému prežívaniu. To, čo človek prežije a spôsobí na poli zmyslového sveta, dostáva svoje pravé, z najhlbších túžob duše žiadané osvetlenie vedou o prežívaní nadzmyslovosti. Avšak toto prežívanie musí byť vo vedomí držané od prežívania zmyslového sveta. Poznanie prírody musí osvetliť morálny, sociálny život - ale tak, aby toto osvetlenie nastalo z toho, čo je prežité oddelene. Nepriamo, ľudským duševným uspošobením musí to, čo je nadzmyslové, vžarovať do zmyslovosti, inak táto zostane prenechaná myšlienkovvej temnote a svojvôli pudov a inštinktov.

Osobnosti, ktoré vidia do vzťahu, v akom musia stáť voči sebe v ľudskej duši nadzmyslové a zmyslové prežívanie, sú tej mienky, že nadzmyslové vedomosti sa nesmú predávať plnej verejnosti, ale že musia zostať tajnými vedomosťami tých niekoľkých, ktorí si silnou sebadisciplínou získali schopnosť tento potrebný vzťah správne nastoliť. Títo majitelia nadzmyslového poznania podkladajú svoju mienku dokonale výstižným tvrdením, že človek, ktorý nie je pripravený pre spoznanie nadzmyslovosti úplne dostačujúcim spôsobom, pocíti neodolateľnú túžbu zmiešať v živote to, čo je zmyslové s tým, čo je nadzmyslové a tým musí vyvolať sebe i iným tie škody, ktoré sme tu popísali ako následok takéhoto zmiešania. - Aby ale na základe tejto odôvodnenej viery týchto osobností ľudské nazeranie na prírodu neotupelo, aby život nevtiekol do slepých pudov a inštinktov, založili v sebe uzatvorené spoločnosti tajné školy, v ktorých postupne viedli správne pripravených ľudí k nadzmyslovému poznaniu. Takí ľudia mali potom úlohu, aby plody svojich vedomostí nechávali vtekať do života bez toho, aby verejnosti sprostredkovali tieto vedomosti samotné.

Tento náhľad bol v uplynulých dobách naprosto oprávnený. Pre tie doby prichádzala do úvahy jedine tá ľudská túžba, ktorá vedie ku zneužitiu nadzmyslových poznatkov, pretože voči nej nestálo nič iné, čo by podnecovalo k zverejneniu týchto vedomostí. Mohlo sa uplatniť len to, že prevaha tých, čo boli zasvätení do tohto poznania voči nevediacim dávala tým prvým veľkú moc do rúk ovládnuť tých druhých. Len ten, kto prehliada chod ľudských dejín, bude presvedčený aj o nevyhnutnosti takéhoto spájania sa moci v rukách malého počtu ľudí, ktorí sa sebadisciplínou učinili vhodnými pre túto moc.

Avšak v súčasnosti - v širšom zmysle - dospel ľudský vývoj k bodu, od ktorého sa stáva pokračovanie v tejto obyčaji nemožným a aj škodlivým. Voči neodolateľnej túžbe zneužiť nadzmyslové poznanie stojí teraz niečo iné, ktoré toto - prinajmenšom čiastočné - zverejnenie robí nevyhnutným a ktoré je vhodné i k odstráneniu škodlivých pôsobení tejto túžby. Prírodovedecké poznanie nadobudlo formu, v ktorej neprestajne ničivo naráža na svoje vlastné hranice. Človek je teraz v mnohých oblastiach tohto poznania odkázaný - tým, ako je nútený isté skutočnosti prírody priviesť do zákonitostí - na svoje nadzmyslové schopnosti. Tieto sa predierajú do vedomého duševného života. Tak to v minulých dobách všeobecne známeho prírodovedeckého poznania nebolo. Tak, ako sa dnes stále viac rozširuje poznanie prírody, musel by človek, ak by nenastúpilo zverejnenie nadzmyslových poznatkov, podľahnúť jednému z dvoch omylov. Buď by možnosť nadzmyslového svetonázoru stále ostrejšie odmietal, čo by viedlo po zodpovedajúcom čase k umelému spätnému zatlačeniu vyvolávaných nadzmyslových schopností. Takéto potlačenie by ale človeku znemožnilo uvidieť svoju vlastnú bytosť v pravom svetle. Následne by muselo nastúpiť spustnutie, zmätenie, nespokojnosť duševného života, vnútorná labilita, vôľová zvrátenosť a v ich následku aj fyzické zakrpatenie a choroby. Alebo -

nadzmyslové schopnosti, neovládnuté rozvážnym nadzmyslovým poznaním, by sa museli divoko rozrastať ako nevedomé, neorientované, tupé poznávacie sily a ľudské poznanie by nechali upadnúť do chaotickej predstavovej hmly, čo by znamenalo to isté, ako tvorenie vedeckých preludov, stavajúcich sa pred ľudské duchovné oko ako záves pred pravým nadzmyslovým svetom. Obom omylom je možno odpomôcť len správnym zverejnením nadzmyslových poznatkov.

Proti túžbe zneužiť tieto poznatky naznačeným spôsobom možno v súčasnosti pracovať tým, že človek práve tú myšlienkovú výchovu, ktorá je získaná novšou prírodovedou, učiní plodnou pre zaodetie právd, smerujúcich do nadzmyselna. Samotná prírodoveda nemôže preniknúť do nadzmyslového sveta. Ale poskytuje ľudskej duši schopnosť myšlienkových spojení, ktorými sa dajú nadzmyslové poznatky vyjadriť tak, že nemusí dôjsť ku charakterizovanej neodolateľnej túžbe k zneužitiu týchto poznatkov. Myšlienkové spojenia prírodnej vedy predchádzajúcich dôb boli obrazné, rozprestierali sa menej na poli čistého myslenia a zaodetie nadzmyslových zrení do nich pôsobilo na pudovú túžbu po ich zneužití bez toho, že by si bol človek toho vedomý. - Áno, nedá sa ani dostatočne silno zdôrazniť, že šíriteľ nadzmyslového poznania v súčasnosti dostojí svojej povinnosti voči ľudstvu tým lepšie, čím viac sa bude snažiť tieto poznatky vyjadriť v tých myšlienkových formách, ktoré sú napodobnením myšlienkových foriem prírodovedeckého poznania. Tým bude príjemca nadzmyslových poznatkov prinútený použiť na prekonanie istých obtiaží porozumenia také duševné schopnosti, ktoré by inak zostali nečinné a viedli by k túžbe po zneužití. Všetkému z horlivosti a poblúdenia pochádzajúcemu popularizovaniu nadzmyslových poznatkov sa treba vyhnúť. Vážne hľadajúci nepotrebnú takéto popularizovanie. Vystupuje len ako banálny pud tých, ktorí by sa chceli vzdelávať v pohodlí.

Aj v mravnom a sociálnom živote dospelo dnes ľudstvo na vývojový stupeň, ktorý znemožňuje vylúčiť z verejného duchovného života celkové poznatky o nadzmyslovosti. Etické a sociálne pudy mali v minulých dobách v sebe isté duchovné smerné sily, zdedené z pradávnych čias ľudstva, ktoré ľudí inštinktívne pobádali k istému pospolitému životu, čo zodpovedalo potrebám jednotlivých duší. Duševný život človeka sa stal oproti minulým dobám vedomejším. Tým sú potlačené duchovné inštinkty. Vôľa a pudy musia byť tiež vedené vedome, ak nemajú stratiť smer. To ale môže byť len vtedy, ak je jednotliviec v stave osvetliť svoj vlastný názor na život v zmyslovo-fyzickom svete z uznania nadzmyslovej ľudskej podstaty.

Vo vedomých smerných silách mravného a sociálneho života sa nemôžu uchýtiť predstavy utvorené podľa prírodovedeckého poznania. Ak by človek nerozpoznal, že spôsob myslenia tejto prírodnej vedy je úplne nepoužiteľný k tomu, aby otvoril porozumenie a dal impulzy pre morálny a sociálny život ľudstva, muselo by to viesť k osudovému omylu novej, vo svojej oblasti k najkrajším plodom predurčenej prírodnej vedy. Predstava zákonov oblasti mravného a sociálneho života a vedomé riadenie konania sa tu môže podariť len zo strany nadzmyslového poznania. Medzi nástupom vysoko rozvinutej prírodnej vedy a súčasným utváraním ľudského vôľového života s jeho základňou pudov a inštinktov je významná súvislosť. To, čo vtieklo do prírodnej vedy ako sily poznania, to bolo z pôvodného duchovného obsahu pudov a inštinktov odňaté. Do týchto musia následne vtiecť nové pudové sily z prameňov nadzmyselna.

Žijeme v dobe, kedy nadzmyslové poznanie už viac nemôže byť tajným pokladom len

niektorých, kedy sa musí stať všeobecným pokladom všetkých tých, ktorých sa v tejto dobe otázka zmyslu života dotýka ako nevyhnutná potreba ich duševného bytia. Táto potreba pôsobí v súčasnosti v nevedomých duševných základoch ľudí v oveľa širšom zábere, než mnohí tušia. To bude viesť ku stále väčším požiadavkám, aby sa s nadzmyslovým poznaním zaobchádzalo rovnako ako s poznaním prírodovedeckým.